

प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण व इतर
ग्रामीण गृहनिर्माण योजनेची प्रभावी
अंमलबजावणी करण्यासाठी ग्रामीण
गृहनिर्माण अभियंते बाह्य यंत्रणेकद्भून
उपलब्ध करून घेण्यास मान्यता
देण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पीएमएवाय-जी-२०१६/प्र.क्र.३९/योजना-१०
बांधकाम भवन, २५ मर्झबान रोड,
फोर्ट, मुंबई-४०० ००९.
तारीख: २७ मे, २०१६

वाचा-

- १) शासन निर्णय क्रमांक: इंआयो-२०१५/प्र.क्र.४१३/योजना-१०, दिनांक १०.२.२०१६.
- २) केंद्र शासनाचे क्र.ज-११०१४/१/२०१४-RH (Part-१), दि.०७.४.२०१६ रोजीचे पत्र

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाने सन २०२२ पर्यंत “सर्वांसाठी घर” हे धोरण जाहिर केले आहे. या धोरणांतर्गत देशामध्ये ग्रामीण भागामध्ये ४ कोटी घरे व नागरी क्षेत्रामध्ये २ कोटी घरे बांधावयाची आहेत. राज्यातील ग्रामीण भागामध्ये आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक व अनुसूचित जाती/जमातीमधील बेघर घटकांसाठी प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण, रमाई आवास योजना, शबरी आवास योजना, राजीव गांधी निवारा योजना क्र.१ व २ इत्यादी विविध विभागांच्या योजना जिल्हा परिषद, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व गट विकास अधिकारी यांचमार्फत राबविण्यात येत आहेत. सर्व ग्रामीण गृहनिर्माण योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणासाठी राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण ची स्थापना संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये करण्यात आली आहे. या कक्षामार्फत राज्यातील ग्रामीण भागामध्ये दरवर्षी साधारणपणे २ लक्ष एवढी घरकुळे बांधण्याचे नियोजन आहे.

सर्वसाधारणपणे सध्या घरकुलाच्या बांधकामासाठी १८ ते २४ महिन्यांचा कालावधी लागतो. २०२२ पर्यंत सर्वांसाठी घरे हे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी सदरच्या कार्यक्रमास गती देणे आवश्यक आहे. त्या दृष्टीने घरकुलाची बांधकामे जलद गतीने पूर्ण करण्यासाठी सातत्याने पर्यवेक्षण व विहित मुदतीत घरकुलांसाठी निधीचे हप्ते वेळेवर उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. तसेच लाभार्थ्यांना घरकुल बांधकामाच्या तंत्रज्ञानाविषयी तसेच आवश्यक सामग्रीबाबत आवश्यकतेनुसार मार्गदर्शन आवश्यक आहे. सद्या कार्यरत पंचायत समिती अभियंत्याकडे मूळ

कामा व्यतिरिक्त घरकुल योजनेचा अतिरिक्त भार आहे. त्यामुळे घरकुल बांधकामासाठी नियमित अभियंते पुरसा वेळ देऊ शकत नाही. ही बाब घरकुल बांधकामामध्ये विलंब होण्यास एक प्रमुख कारण असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे.

वरील बाबींचा सर्वकष विचार करून ग्रामीण घरकुल योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी बाह्य यंत्रणेव्वारे ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्यांच्या सेवा उपलब्ध करून घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

"राज्य व्यवस्थापन कक्ष - ग्रामीण गृहनिर्माण" मार्फत राबविण्यात येणा-या ग्रामीण गृह निर्माण योजनांचे प्रभावी सनियंत्रण, पर्यवेक्षण व अंमलबजावणी यासाठी स्थानिक परिस्थिती विचारात घेऊन डोंगराळ, दुर्गम व एकात्मिक कृती आराखड्यातील जिल्हे (IAP Districts) या भागातील २०० (कमी/अधिक १०%) घरकुलांसाठी एक व सलग भुप्रदेश व इतर भागातील २५० (कमी/अधिक १०%) घरकुलांसाठी एक याप्रमाणे राज्यामध्ये ८०० ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंते मनुष्यबळ पुरवठा करणाऱ्या बाह्ययंत्रणेद्वारे उपलब्ध करून घेण्यास मान्यता देत येत आहे. या अभियंत्यांना "ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता" म्हणून संबोधण्यात येईल.

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंते ग्रामीण भागातील सर्व विभागांच्या घरकुल योजनांचे तांत्रिक पर्यवेक्षण, सनियंत्रण व मार्गदर्शन करतील.

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता करिता शैक्षणिक अर्हता, कर्तव्ये व जबाबदार्या

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांची शैक्षणिक पात्रता किमान स्थापत्य अभियांत्रिकी पदविकाधारक अशी राहील.

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांचे कर्तव्य व जबाबदार्या याबाबत संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण कार्यालयामार्फत स्वतंत्रपणे कळविण्यात येतील.

बाह्य यंत्रणेची निवड व निवड पद्धती-

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांच्या सेवा बाह्य यंत्रणेव्वारे उपलब्ध करून घेण्यासाठी विभागस्तरावरून बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. विभाग स्तरावर विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखालील समितीने विभागांतर्गत जिल्ह्यांची व घरकुलांची संख्या लक्षात घेऊन जिल्हानिहाय पात्र बाह्य यंत्रणांची निवड करावी. एका बाह्य यंत्रणेची जास्तीत जास्त दोन जिल्ह्यांकरिता निवड करता येईल. या संदर्भात जिल्हा ग्रामीण विकास

यंत्रणा बाह्य यंत्रणेसोबत सेवा विषयक करारनामा करेल. विभागीय स्तरावर बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यासाठी गठीत समितीची सरंचना खालीलप्रमाणे राहील.

१	विभागीय आयुक्त	अध्यक्ष
२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (संबंधित) किंवा त्यांचा प्रतिनिधी	सदस्य
३	अधिक्षक अभियंता, प्रधानमंत्री ग्राम सऱ्हक योजना	सदस्य
४	संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण किंवा त्यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
५	उप आयुक्त (विकास)	सदस्य सचिव

सदरील समितीने बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यासाठी गुणांकन पद्धतीबाबत संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण कार्यालयामार्फत स्वतंत्रपणे कळविण्यात येतील.

विभाग स्तरावरून बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यासाठी प्रसिद्ध करावयाच्या जाहिरातीचा नमूना व निवडलेल्या बाह्य यंत्रणेस द्यावयाच्या कार्यारंभ आदेशाचे प्रारूप व अटी शर्ती याबाबत संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण कार्यालयामार्फत स्वतंत्रपणे कळविण्यात येतील.

मानधन -

“ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता” यांना डोंगराळ व दुर्गम भागातील एक घरकुल पूर्ण करणेसाठी रु.१०००/- व सलग भूप्रदेश व इतर भागातील घरकुल पूर्ण करणेसाठी रु.७५०/- याप्रमाणे बाह्य यंत्रणेव्वारे मानधन उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

“ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता” यांना देय मानधन खालीप्रमाणे चार टप्पानिहाय बाह्य यंत्रणेव्वारे अदा करण्यात येईल.

अ.क्र.	कामाचा टप्पा	डोंगराळ व दुर्गम भाग	इतर भाग
१	ज्योत्यापर्यंत पूर्ण	रु.२५०/-	रु.२००/-
२	छज्या (intel) पातळीपर्यंत काम पुर्ण करणे	रु.२५०/-	रु.२००/-
३	छतपातळीपर्यंत काम पूर्ण करणे	रु.२५०/-	रु.२००/-
४	शौचालयासह काम पूर्ण करणे व अंतिम दाखला देणे	रु.२५०/-	रु.१५०/-
	एकूण	रु.१०००/-	रु.७५०/-

बाह्य यंत्रणेनी प्रकल्प संचालक यांचेकडे मानधन मागणीसाठी विहित नमून्यात मागणी करावयाची असून सदरील नमून्याचे प्रारूप संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण कार्यालयामार्फत उपलब्ध करून देण्यात येईल. ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्याच्या वरीलप्रमाणे देय मानधनात तालुका अंतर्गत प्रवास व दैनिक भत्ताचा अंतर्भाव आहे. तालुक्याबाहेरील शासकीय कामाच्या प्रवासासाठी, प्रवास भत्ता व दैनिक भत्ता कार्यालयीन अधीक्षक या पदास देय असणाऱ्या तरतूदीप्रमाणे देण्यात येतील. सदरील रक्कम उपलब्ध प्रशासकीय रक्कमेतून देण्यात येईल.

बाह्य यंत्रणेस अदा करावयाचे सेवा शुल्क

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्याच्या सेवा उपलब्ध करून देणाऱ्या बाह्य यंत्रणेस ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांनी प्रत्यक्ष केलेल्या कामाच्या अदायगी रक्कमेच्या १०% दराने सेवा शुल्क व देय कर अदा करण्यात येईल. यासंदर्भात बाह्य यंत्रणेस सोबत सेवा विषयक करारनामा जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा यांचेशी करावा लागेल.

निधी उपलब्धता

सदरील बाबींवरील खर्च पंतप्रधान आवास योजना-ग्रामीण व अन्य ग्रामीण घरकुल योजनांच्या प्रशासकीय निधीमधून भागविण्यात येईल.

संनियंत्रण

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांचे संनियंत्रण सद्या प्रचलित असलेल्या कार्यपद्धतीप्रमाणे जिल्हा स्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा आणि तालुका स्तरावर गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांचे प्रशासकीय नियंत्रण राहील. तसेच जिल्हास्तरावर कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषद व तालुका स्तरावर उप अभियंता, पंचायत समिती यांचे तांत्रिक नियंत्रण राहील.

व्यवस्थेचा कालावधी

सदरील व्यवस्था सन २०१६-१७ व सन २०१७-१८ या वर्षापुरती मर्यादित राहील. याबाबतचा आढावा घेऊन सदरच्या कार्यक्रमास मुदतवाढ देण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.

सदरचा शासन निर्णय मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली उच्चस्तर सचिव समितीने दिनांक २१ मार्च, २०१६ रोजी दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०५२६१५५१००७९२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वि.गिरिराज)

प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव
३. मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व)
४. मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व)
५. मा.मुख्य सचिव यांचे सह सचिव
६. विभागीय आयुक्त, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
७. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव /सचिव, नियोजन/वित्त/सामाजिक न्याय/ आदिवासी विकास/ गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव, प्रधानमंत्री ग्राम सऱ्हक योजना, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा) व (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई (पाच प्रतींसह)
१०. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा) व (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर (पाच प्रतींसह)
११. आयुक्त, महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना, नागपूर
१२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनन्योती अभियान, सी.बी.डी.बेलापूर, नवी मुंबई

१३. सर्व जिल्हाधिकारी
१४. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद तथा अध्यक्ष, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा
१५. सर्व उप आयुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय
१६. संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-इंदिरा आवास योजना, सिडको भवन (दक्षिण कक्ष), सी.बी.डी.बेलापूर, नवी मुंबई.
१७. सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा
१८. सर्व अधिकारी अभियंता, प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना, विभागीय आयुक्त कार्यालय
१९. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२०. सर्व उप कोषागार अधिकारी
२१. वित्त विभाग (व्यय-१५), (अर्थ-१७) व वित्तीय सुधारणा, मंत्रालय मुंबई-३२.
२२. नियोजन विभाग (१४८१/१४४४), मंत्रालय, मुंबई-३२
२३. अप्पर संचालक, प्रकल्प आखणी व एकात्मीक ग्रामीण विकास कार्यक्रम कक्ष,
२४. कार्यासन अधिकारी, वित्त-७, वित्त-१, योजना-२, योजना-५ व योजना-७, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग.
२५. निवड नस्ती (योजना-१०).